

Warszawa, dnia 30 czerwca 2023 r.

Pan
M. P.

Szanowny Panie Mecenasie,

Komisja Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych, zwana dalej „Komisją” pochyliła się nad przedstawionymi przez Pana zagadnieniami o następującej treści:

1. czy w kontekście zasady niezależności w wykonywaniu zawodu, godności i powagi jego wykonywania, a przede wszystkim zagadnienia zajęć niedopuszczalnych - radca prawny może działać jako prezes zarządu (czy też być udziałowcem) spółki kapitałowej, której głównym celem działalności będzie skupowanie roszczeń od konsumentów i dochodzenie ich na drodze sądowej?
2. czy w tym kontekście, ten sam radca prawny, będzie mógł reprezentować tę spółkę jako profesjonalny pełnomocnik w toku procesu sądowego?
3. czy ten sam radca prawny będzie mógł zastępować/reprezentować Spółkę, której ww. Spółka (której będzie prezesem czy też udziałowcem) zleci windykację opisanych roszczeń?

W swoim wystąpieniu zaznaczył Pan, że w żadnym wypadku radca prawny będąc prezesem zarządu (czy też udziałowcem) i realizując powierzone obowiązki, nie będzie legitymował się tytułem zawodowym - działalność biznesowa i zawodowa radcy będą w tym przedmiocie wyraźnie oddzielone.

Udzielenie odpowiedzi na postawione przez Pana pytania wymaga w pierwszej kolejności wyselekcjonowania poszczególnych zagadnień, a następnie dokonanie ich właściwej oceny w pryzmacie przepisów Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, i tak:

Zagadnienie nr 1

Czy radca prawny może działać jako prezes zarządu (czy też być udziałowcem) spółki kapitałowej, której głównym celem działalności będzie skupowanie roszczeń od konsumentów i dochodzenie ich na drodze sądowej?

W dotychczasowym dorobku Komisji można odszukać szereg stanowisk i wyjaśnień wskazujących na możliwość – co do zasady – prowadzenia przez radcę prawnego innej działalności aniżeli działalność zawodowa radcy prawnego, pod warunkiem poszanowania zasad etyki, w szczególności obowiązku dochowania godności zawodu – art. 11 i art. 25 KERP - i odpowiedniego odróżnienia obu rodzajów działalności. Tytułem przykładu można wskazać na najnowsze opracowania znajdujące się w bibliotece <https://kirp.pl/etyka-i-wykonywanie-zawodu/zbior-stanowisk-komisji-etyki-i-wykonywania-zawodu-2020/> oznaczone symbolami: P-18.02.2022-RW, P-03.10.2022-ZJM, P-04.11.2022-ZJM.

W pryzmacie treści art. 11 i art. 25 KERP można postawić tezę, że co do zasady nie ma przeszkód do jednoczesnego wykonywania zawodu radcy prawnego i pełnienia funkcji w zarządzie spółki kapitałowej lub jej strukturze właścicielskiej, pod warunkiem wyraźnego oddzielenia obu tych sfer działalności oraz zapewnienia, iż rola jaką będzie pełnił w tej spółce radca prawny nie będzie stała w opozycji do treści art. 25a ust. 2 KERP, zgodnie z którym radca prawny nie może brać udziału lub pomagać w jakiegokolwiek formie, jakimkolwiek charakterze ani w jakikolwiek sposób w świadczeniu pomocy prawnej lub prowadzeniu regulowanej działalności prawniczej przez podmioty nieuprawnione. Przez podmioty nieuprawnione rozumie się osoby lub podmioty świadczące pomoc prawną niezgodnie z przepisami o formach wykonywania zawodu radcy prawnego, w szczególności spółki kapitałowe lub inne osoby, nieposiadające uprawnień do świadczenia pomocy prawnej. Wydaje się, że wskazana w pytaniu działalność polegająca na skupowaniu w imieniu własnym przez spółkę, a następnie windykowaniu w imieniu własnym wierzytelności nie wypełnia dyspozycji art. 25a ust. 2 KERP.

Zagadnienie nr 2

Czy radca prawny, będący udziałowcem spółki z o.o., będzie mógł reprezentować tę spółkę jako profesjonalny pełnomocnik w toku procesu sądowego?

W ocenie Komisji uprawnione jest stanowisko, iż dopuszczalna jest relacja, w której radca prawny w ramach innej działalności niż wykonywanie zawodu radcy prawnego, będzie udziałowcem w spółce z o.o. i jednocześnie będzie jej pełnomocnikiem procesowym w toku procesu sądowego, pod warunkiem wyraźnego oddzielenia obu tych sfer działalności oraz zapewnienia, iż działalność owej spółki kapitałowej nie będzie w opozycji do treści art. 25a ust. 2 KERP. Udział w organach spółki kapitałowej o charakterze właścicielskim nie wiąże się z zarządzaniem podmiotem i reprezentacją jego na zewnątrz, stąd też nie istnieje obawa, iż dojdzie do sytuacji, w których nie do pogodzenia będzie rola pełnomocnika procesowego w osobie radcy prawnego i pełnienie roli udziałowca w spółce.

Zagadnienie nr 3

Czy radca prawny, pełniący funkcję członka zarządu spółki kapitałowej, będzie mógł reprezentować tę spółkę jako profesjonalny pełnomocnik w toku procesu sądowego?

W ocenie Komisji nie jest możliwe połączenie funkcji członka zarządu spółki kapitałowej z rolą jej pełnomocnika procesowego bez naruszenia treści art. 15 ust. 1, art. 25 ust. 1 i ust. 3, art. 42 ust. 1 pkt 1 KERP.

W myśl art. 15 ust. 1 KERP radca prawny jest obowiązany zachować w tajemnicy wszystkie informacje dotyczące klienta i jego spraw, ujawnione radcy prawnemu przez klienta bądź uzyskane w inny sposób w związku z wykonywaniem przez niego jakichkolwiek czynności zawodowych, niezależnie od źródła tych informacji oraz formy i sposobu ich utrwalenia (tajemnica zawodowa).

Przepis art. 25 ust. 1 KERP stanowi, iż radca prawny nie może prowadzić jakiegokolwiek działalności lub w jakikolwiek sposób uczestniczyć w czynnościach, które ograniczałyby jego niezależność, uchybiałyby godności zawodu, stwarzałyby zagrożenie dla tajemnicy zawodowej lub powodowałyby wystąpienie konfliktu interesów, zaś ust. 3 stanowi, iż

działalność radcy prawnego, w szczególności zawodowa lub gospodarcza, niebędąca świadczeniem pomocy prawnej lub niepozostająca z nią w bezpośrednim związku, może być wykonywana jedynie z zastrzeżeniem ust. 1 i powinna być wyraźnie oddzielona od wykonywania zawodu radcy prawnego.

W sytuacji procesowej, w której występujący radca prawny jest jednocześnie członkiem zarządu spółki kapitałowej, a zatem reprezentantem strony procesu oraz jej pełnomocnikiem procesowym nie ma możliwości wyraźnego oddzielenia pełnionych przez niego ról. Nie ma także możliwości przeprowadzenia np. dowodu z przesłuchania strony bez uchybienia obowiązkowi dochowania tajemnicy zawodowej. Niewyobrażalna jest sytuacja, w której ta sama osoba jako członek zarządu składa zeznania w charakterze strony – zgodnie z obowiązkiem procesowym - i podaje fakty, które są objęte tajemnicą zawodową radcy prawnego, których ta sama osoba nie ujawniłaby (albowiem nie mogłaby) pełniąc rolę pełnomocnika procesowego.

Wreszcie wskazać należy na potencjalne zagrożenie konfliktem interesów, które rysuje się w rzeczonym układzie, a to ze względu na treść art. 42 ust. 1 pkt 1) KERP zgodnie z którym radca prawny wykonujący zawód na podstawie umowy o pracę bądź umowy o świadczenie stałej pomocy prawnej klientowi będącemu osobą prawną nie może utożsamiać interesu klienta z interesem jego organów lub jednego z nich albo członków tych organów. Oczywistym wydaje się, że interes organu osoby prawnej (w tym wypadku spółki z o.o.) może nie być zbieżny z interesem osób pełniących funkcję w organie zarządzającym tą osobą prawną. Obowiązkiem radcy prawnego jest kierować się przy wykonywaniu czynności zawodowych wyłącznie interesem osoby prawnej. Pełnienie przez radcę prawnego – pełnomocnika procesowego spółki – jednocześnie funkcji członka jej zarządu wyklucza możliwość obiektywnej i niezależnej oceny jakie podejmowane przez niego – jako radcę prawnego – czynności zawodowe pozostają w interesie osoby prawnej, a nie osób pełniących funkcję w jej organach zarządzających. Pamiętać przy tym należy nadto, że już samo ryzyko wystąpienia konfliktu interesów rodzi obowiązek po stronie radcy prawnego do powstrzymania się od wykonywania czynności zawodowych.

Zagadnienie nr 4

Czy ten sam radca prawny będzie mógł zastępować/reprezentować Spółkę, której ww. Spółka (której będzie prezesem czy też udziałowcem) zleci windykację opisanych roszczeń?

Pozostawiając w aktualności powyżej przedstawione uwagi Komisja jednoznacznie stwierdza, że opisana w tym zagadnieniu sytuacja będzie wyczerpywała treść art. 25a ust. 2 KERP w myśl, którego radca prawny nie może brać udziału lub pomagać w jakiegokolwiek formie, jakimkolwiek charakterze ani w jakikolwiek sposób w świadczeniu pomocy prawnej lub prowadzeniu regulowanej działalności prawniczej przez podmioty nieuprawnione. Przez podmioty nieuprawnione rozumie się osoby lub podmioty świadczące pomoc prawną niezgodnie z przepisami o formach wykonywania zawodu radcy prawnego, w szczególności spółki kapitałowe lub inne osoby, nieposiadające uprawnień do świadczenia pomocy prawnej. Z przedstawionego stanu faktycznego co prawda nie sposób wywnioskować jaki dokładnie zakres usług będzie świadczyć druga spółka, której pełnomocnikiem ma być radca prawny, niewątpliwie jednak będą to usługi windykacyjne, w skład których mogą wchodzić czynności z katalogu wskazanego w art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982r. o radcach prawnych (t.j. Dz.U. z 2022r. poz. 1166). To oznacza, że udział radcy prawnego jako pełnomocnika spółki kapitałowej windykującej należności na rzecz innej spółki kapitałowej będzie zachowaniem określonym we wskazanym wyżej art. 25a ust. 2 KERP, a więc niedopuszczalnym na gruncie zasad etyki radców prawnych. Radca prawny nie może bowiem brać udziału lub pomagać w jakiegokolwiek formie, jakimkolwiek charakterze ani w jakikolwiek sposób w świadczeniu pomocy prawnej w tych warunkach.

Podsumowanie

W każdym z przedstawionych przez Pana układzie zachodzi przynajmniej potencjalne ryzyko naruszenia zasady niezależności, godności radcy prawnego, obowiązku dochowania tajemnicy zawodowej, a także unikania konfliktu interesów, a w niektórych przypadkach - w ocenie Komisji – wręcz powstanie sytuacja obligująca radcę prawnego do powstrzymania się od określonej działalności, z uwagi na jej niedopuszczalność. Pamiętać należy, że zasady

etyki radców prawnych, choć niejednokrotnie restrykcyjne i bezkompromisowe, mają służyć budowaniu zaufania obywateli do radców prawnych i dawać gwarancję niezależności oraz uczciwości w wykonywaniu zawodu radcy prawnego. Co więcej ich misją, zmaterializowaną właśnie w ostatniej nowelizacji KERP, jest także ochrona tego zawodu przed niepożądanymi praktykami rynkowymi ograniczającymi swobodę w świadczeniu pomocy prawnej przez radców prawnych. Z tych względów jednoznacznie i zdecydowanie działalność w niektórych w określonych w Kodeksie Etyki Radcy Prawnego warunkach – np. art. 25a ust. 2 KERP - jest niedopuszczalna, jako sprzeczna z ustawowo określonymi wyłącznymi formami wykonywania zawodu radcy prawnego określonymi w art. 8 ustawy z dnia 6 lipca 1982r. o radcach prawnych (t.j. Dz.U. z 2022r. poz. 1166).

Odpowiedzi udzielono w oparciu o analizę następujących aktów prawnych:

- 1) Ustawa z dnia 6 lipca 1982r. o radcach prawnych (t.j. Dz.U. z 2022r. poz. 1166);
- 2) Kodeks Etyki Radcy Prawnego ze zmianami uchwalonymi przez Nadzwyczajny Krajowy Zjazd Radców Prawnych w dniu 8 lipca 2022r. (Uchwała nr 1/2022 Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Radców Prawnych w sprawie zmiany Kodeksu Etyki Radcy Prawnego), które weszły w życie z dniem 1 stycznia 2023r., zwany KERP

Opracowanie:

r.pr. Zbigniew Jacek Minkiewicz

Przewodniczący

Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu

Krajowej Rady Radców Prawnych

r.pr. Ryszard Wilmanowicz